

Ljubljanska meščanska družina Andrian

EMA UMEK

Ljubljana se je zaradi svoje lege ob prometni in trgovski poti med italijanskimi in ogrskimi deželami že zgodaj soočala s priseljevanjem iz italijanskih dežel. Prvi poskusi naselitev italijanskih bankirjev in trgovcev segajo že v 13. stoletje. V 14. stoletju so med ljubljanskimi meščani tudi člani družine Porgarjev iz Furlanije. Naraščajoča vloga slovenskega ozemlja v trgovini na daljavo med italijanskimi in ogrskimi deželami, pa tudi vedno večja neposredna trgovina med slovenskimi in italijanskimi deželami, zlasti z živino, kožami, železom, v nasprotni smeri pa z beneškim oziroma levantinskim blagom, pospeši naseljevanje italijanskih trgovcev zlasti iz Furlanije, Beneškega, Mark in okolice Bergama. V Ljubljano se konec 15. stoletja naselijo italijanski trgovci, denimo Lanthieriji iz Brescie in Innocenc Moscon iz Bergama. Leta 1522 med ljubljanske meščane uvrščajo italijanske trgovce Alojza in Franca Cathanija, Pietra de Suarda, Andreja Foresta, v letih po 1541 pa Defendija de Leida.¹ Tem doseljencem se pridruži še Piero Andrian, po rodu iz kraja Gandin v okolici Bergama.² Ljubljanski meščan Piero Andrian se prvič omenja v ljubljanskih mestnih zapisnikih leta 1537, naveden kot pričča in pečatar v listini z dne 10. januarja 1535, s katero se je Feronika, vdova Petra Glatzensteina, ljubljanskega meščana, zadolžila pri svojem zetu Valentinu Magerlu.³ V sejnih zapisnikih ljubljanskega mestnega sveta 1521-1526 in 1527-1530 Piero Andrian ni omenjen, zato moremo domnevati, da se je v Ljubljani naselil med letoma 1530 in 1534 in postal ljubljanski meščan.⁴ Že v letu 1540/1541⁵ je po pričevanju mestnih zapisnikov član zuna-

njega mestnega sveta. Zapisniki ga večkrat ne navajajo z rodbinskim imenom, ampak samo kot Piera. Član zunanjega mestnega sveta je ponovno v letih 1541/42,⁶ 1543/44,⁷ 1544/45,⁸ 1545/46,⁹ 1547/48¹⁰ in 1548/49, zadnjega mandata ni končal,¹¹ ker ga je prehitela smrt. Sej mestnega sveta se je pogosto udeleževal, Mestni svet pa ga je dvakrat izvolil za davčnega nakladnika na Trgu, in sicer v letih 1541¹² in 1544,¹³ ter za nadzornika mesa v letih 1544 in 1545.¹⁴

Piero Andrian je bil večkrat varuh dedičev oziroma otrok in premoženja ljubljanskih meščanov. Leta 1537 toži Piera Andriana, Vida Schellhammerja in Hansa Behaimba, varuhe premoženja Jurija Hutterja, njegova vdova Vrsana, zaradi svoje dote.¹⁵ Leta 1544 je sovaruh premoženja Klemena Friedensticha, ki je imel hišo in kopališče na Novem trgu v Ljubljani, kar varuha prodala Juriju Purstorffu.¹⁶

Leta 1545 se Piero Andrian navaja kot varuh premoženja Ludvika Lambarda.¹⁷

Piero Andrian je trgoval z ogrskimi in hrvaškimi deželami, zlasti s Samoborom, Bakrom, Linzem, in sicer z oljem, platnom, kožami, kopji, puškami, železom, žveplom, siti. V Samoboru so bili njegovi kupci Matija Kalčič, ključavničar Beheimb, kramar Junovič. S trgovskim blagom je zalagal tudi grofa Zrinjskega iz Samobora, ta mu je bil leta 1548 dolžan 30 dukatov. V Novem mestu je kupoval platno pri Pavlu Sparrerju in Antonu Freiholzu. V Ljubljani je trgoval z Antonom Locatellijem, Andrejem Estererjem, Hansom Kharnerjem, Vidom Schellhammerjem, Blažem Samerlom,¹⁸ pa tudi z Lukom Zwenglom – zaradi trgovine s suknom sta se leta 1547 skupaj

¹ Ferdo Gestrin, *Italijani v slovenskih deželah od 13. do 17. stol.*, ZČ 1981, str. 223-241; F. Gestrin, *Slovenske dežele in zgodnji kapitalizem*, 1991, str. 14 sl.; F. Gestrin, *Ljubljanski Lanthieriji in trgovina v Fanu*, ZČ 39, 1985, str. 196 sl.; F. Gestrin, *Prispevek k gospodarski zgodovini Ptuja v prvi polovici 16. stol.*, ČZN 5, 1969, str. 239; F. Gestrin, *Trgovina s kožami v Markah v 15. in v prvi polovici 16. stol.*, ZČ 30, 1976, str. 23-35; F. Gestrin, *Trgovina slovenskih dežel z italijanskimi ob koncu srednjega veka in v XVI. stol.*, ZČ 29, 1975, str. 89-108; F. Gestrin, *Slovinci v Pesaru od 15. do 17. stol.*, ZČ 49, 1995, str. 344; F. Gestrin, *Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od XIII. do konca XVI. stoletja*, Kronika 11, 1963, str. 73 sl.

² AS 308, *Zbirka testamentov deželnega sodišča v Ljubljani*, lit. A, št. 1.

³ ZAL, Cod I/3, 1537, fol. 27'.

⁴ Cod I/1, 2.

⁵ Cod I/4, 1541, fol. 3', 19, 21', 72, 78'.

⁶ Cod I/4, 1541, fol. 94, 104.

⁷ Cod I/5, 1544, fol. 5', 12, 18', 23, 29.

⁸ Cod I/5, 1544, fol. 37, 48, 49, 55', 56, 60, 64', 71, 72', 95, 103, 105, 107, 108, 110, 113, 118, 118', 121', 125, 132, 140.

⁹ Cod I/5, 1545, fol. 154', 159', 171, 173', 178', 181.

¹⁰ Cod I/6, 1547, fol. 27, 31, 58, 59, 70, 84, 1548, fol. 102', 104, 131; Cod I/7, 1548, fol. 2, 4', 12, 15, 17, 50.

¹¹ Cod I/7, 1548, fol. 57', 58.

¹² Cod I/4, 1541, fol. 54.

¹³ Cod I/5, 1544, fol. 36'.

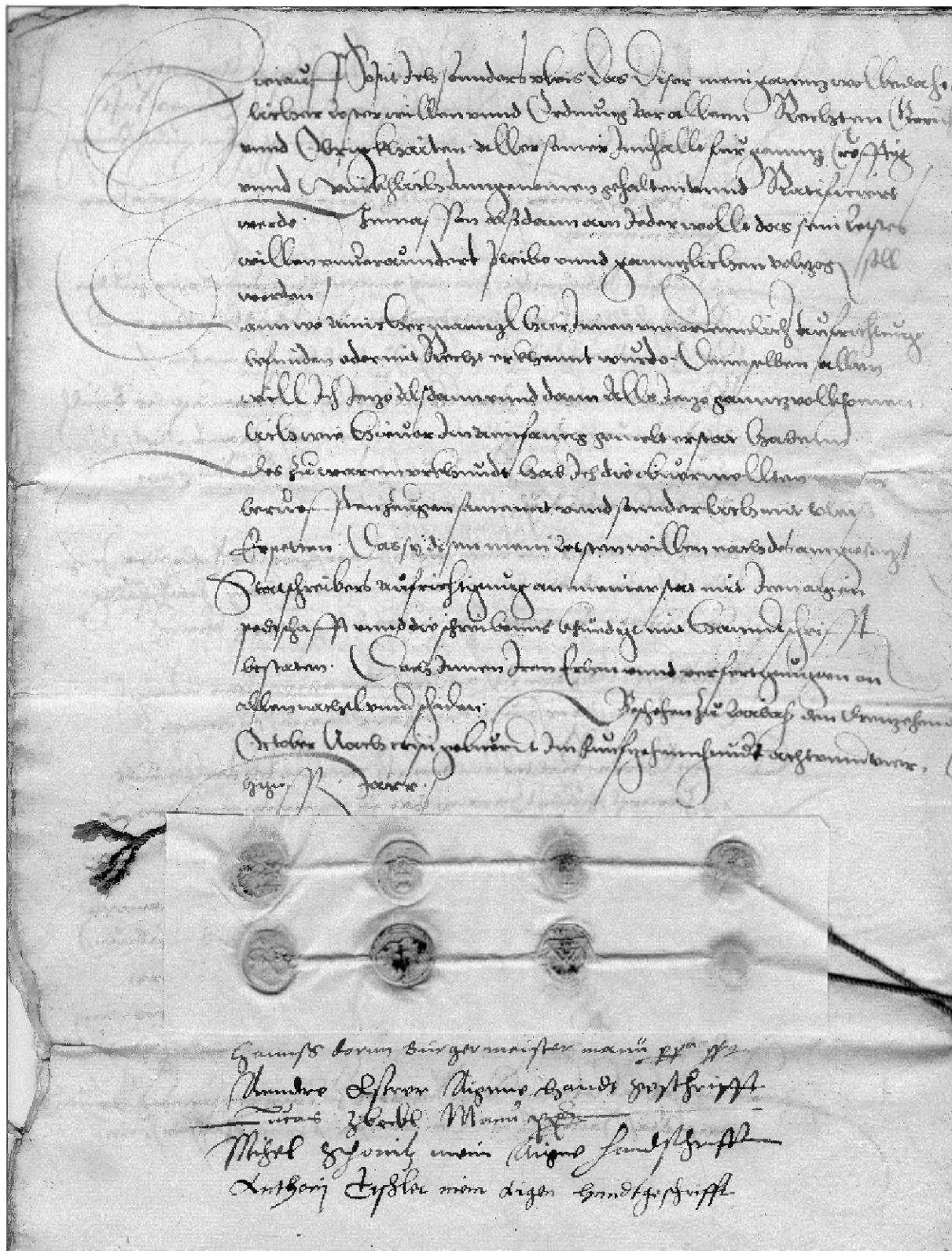
¹⁴ Cod I/5, 1544, fol. 47, 1545, fol. 109'.

¹⁵ Cod I/3, 1537, fol. 49', 62.

¹⁶ Cod I/5, 1544, fol. 26. Še leta 1547 je Piero Andrian naveden kot varuh (Cod I/6, fol. 60).

¹⁷ Cod I/5, 1545, fol. 163.

¹⁸ AS 308, *Zbirka testamentov deželnega sodišča v Ljubljani*, lit. A, št. 1.

Testament Piera Andriana iz leta 1548, prva in zadnja stran.
 Arhiv Republike Slovenije, 308, Zbirka testamentov deželnega sodišča v Ljubljani, lit. A. št. 1.

obrnila na mestni svet -,¹⁹ in Pankracijem Lustal-lerjem. Ta je Piera Andriana in Andreja Gneditza leta 1548 pooblastil, za prodajo vrta Antona Tischlerja pred Špitalskim mostom.²⁰ V Ljubljani je z robo zalagal tudi strelce, tem pa je dolg v svoji oporoki odpustil. Njegovo povezanost z ljubljanskimi trgovci izpričuje tudi njegov testament, v katerem postavlja za njegove izvršitelje tedanjega župana Janeza Dorna, mestnega sodnika Andreja Estererja, ljubljanske meščane Mihaela in Antona Scheitta, Tomaža Roringerja, Viljema Treiberja in Defenda de Leida, vse trgovce.²¹ V Ljubljani je imel hišo na Trgu, poleg hiše Jošta Gwinnerja, s katerim je bil v sporu zaradi prezidave Gwinnerjeve hiše,²² njegov drugi sosed je bil Mihael Schorz.²³

Piero Andrian je bil oženjen z Marto in z njo imel pet otrok: Feroniko, Magdaleno, Marto, Petra in Helija. Ti so bili leta 1548, ko je Piero Andrian napisal svoj testament, še mladoletni. Pierov oče Simon je tedaj še živel v Gandinu, brat Jakomin pa je bil trgovec s kožami. Piero je v oporoki vse premoženje z nepremičninami in trgovskim blagom zapustil svoji ženi Marti. Ta naj bi z vsem razpolagala po svoji volji. Pri vzgoji otrok naj bi ji stal ob strani Pierov brat Jakomin.²⁴ Če bi se ponovno poročila, bi ji pripadalo vse po določenih ženitne pogodbe, otroci pa naj bi dobili poleg brata Jakomina še dva varuha. Vsakemu otroku je volil po sto zlatih renskih goldinarjev, računano po 60 krajcarjev za en goldinar, če pa se ti poročijo v skladu z materino voljo, naj dobe še nekaj premoženja po njeni volji. Če bi kateri od otrok umrl brez potomcev, naj bi njegov delež po očetu razdelili med preostale. Žena naj bi svoje premoženje delila med otroke po svojem premisleku. Ker Piero še ni prejel deleža po očetu Simonu, je v testamentu postavil tudi to zahtevo. Delež po očetu Simonu naj bi se razdelil med Pierove otroke. Pierov testament so lastnoročno podpisali in pečatili mestni župan Hans Dorn, mestni sodnik Andrej Esterer, Luka Zweekl, Mihael Schoritz in Anton Tischler.²⁵

Piero Andrian je umrl v obdobju med 13. oktobrom 1548 in 4. julijam 1549, ko je njegova žena prosila ljubljanski mestni svet za prepis njegovega testamenta.²⁶

Piero Andrian mlajši je podedoval očetovo hišo na Trgu poleg hiše Mihaela Schorza.²⁷ Do leta 1571 je imel še hišico v predmestju pri sv. Janezu, tega leta pa jo je prodal Juriju Khosesu in njegovi ženi, ta pa sta mu odstopila kmetijo v Vodmatu.²⁸ Leta 1574 je prodal Kristof Werlitsch, kot pooblaščenec svoje žene Suzane, vdove Jurija Tifferrerja, Pieru Andrianu Tifferjevo hišo z vrtom in njivo za 1500 renskih goldinarjev. A pri prodaji se je zapletlo, ker je bila na hiši doživljenjska renta Suzane, vdove po Juriju Tifferrerju, ki jo je moral Piero izplačati, in zaradi terjatev Mihaela Malaprawa do Jurija in Suzane Tifferrer v višini 250 goldinarjev ter obresti od štirih let in osmih mesecev. Ljubljanski mestni špital je tudi nasprotoval prodaji, ker je bila njiva njegovo kupnopravno zemljišče.²⁹ Domnevno je Piero Andrian leta 1571 od Adama Moscona kupil steklaro pred Nemškimi vrati onstran Gradaščice, ki jo je leta 1581 prevzel Janez Khisl.³⁰

Piero Andrian je bil kot njegov oče trgovec, trgoval je s suknom. Ko je trgovec Nikolaj de Riva leta 1571 imel v Ljubljani 82 goldinarjev dolga in ni sprejel roka šestih mesecev za njegovo poravnavo, je bil poleg mestnega sodnika Vodopivca tudi Piero Andrian zadolžen, da oceni zalogo de Rivovega sukna in žameta v Ljubljani ter mu blago za ustrezno vsoto zarubi.³¹ Terjatve pri zapuščinskih obravnava in sovaruštvo dedičev trgovcev nam kažejo povezanost Piera Andriana s trgovskimi družinami. Leta 1571 je pri zapuščinski obravnavi po Lovrencu Neustatterju prijavil terjatev enega konja, 21. januarja 1575 pa je Piero Andrian zaprosil mestni svet, naj od Leona Aldorferja zahteva, da mu povrne dolg.³² Leta 1569 je skupaj s Sayerlom in Primožem Trubarjem naveden kot varuh dedičev Praewalderja.³³ Leta 1570 sta Piero Andrian in Adam Clemen varuha premoženja po umrlem Andreju Foresto, čeprav se je Piero Andrian prevzemu varuštva upiral.³⁴ Leta 1575 se navaja skupaj z Janezom Jakobom Piccardom kot varuh

¹⁹ Cod I/6, 1547, fol. 15. 8. marca 1547 Luka Zwenkl prijavlja namesto Piera Andriana dolg pri dedičih Jerneja Tischlerja (Cod I/6, fol. 159).

²⁰ Cod I/7, 1548, fol. 13.

²¹ AS 306, Zbirka testamentov deželnega sodišča v Ljubljani, lit. A, št. 1.

²² Cod I/4, 154., fol. 7.

²³ Cod I/8, 1551, fol. 30. Mihael Schorz proda svojo hišo na vogalu Špitalske ulice poleg hiše dedičev Piera Andriana (danes Stritarjeva 1, glej tudi V. Fabjančič, Veliki trg, fol. 676, rokopis ZAL).

²⁴ Jakomin Adrian je 1547 meščan v Gorici (Cod I/1, 1547, fol. 8).

²⁵ AS 308, Zbirka testamentov deželnega sodišča v Ljubljani, lit. A, št. 1. Brat Jakob Andrian se pojavlja leta 1544 kot trgovec s kožami v registru ljubljanskega nakladniškega urada. Glej Jo-

sip Žontar, Drobec registra ljubljanskega zakladniškega urada iz leta 1544, Kronika 16, 1986, str. 34 sl.

²⁶ Cod I/7, 1549, fol. 170.

²⁷ Cod. I/8, 1551, fol. 30.

²⁸ Cod I/11, 1571, fol. 66.

²⁹ Cod I/12, 1575, fol. 52-57', 60'-61 (danes Mestni trg 26, V. Fabjančič, Veliki trg, fol. 52-54).

³⁰ Vlado Valenčič, Ljubljanska obrt od srednjega veka do začetka 18. stoletja, Mestni arhiv ljubljanski, Razprave 3, Ljubljana 1972, str. 97. Maja Žvanut, Ljubljanske steklarne v 16. stoletju in njihovi izdelki, Narodni muzej, Ljubljana 1994.

³¹ Cod I/11, 1571, fol. 46.

³² Cod I/11, 1571, fol. 21. Cod. I/12, 1575, fol. 24'.

³³ Cod I/9, 1569, fol. 184', 189, 235.

³⁴ Cod I/10, 1570, fol. 111, 127', 133.

otrok iz drugega zakona Antona Scheitta.³⁵

Piero Andrian je bil član zunanjega mestnega sveta v letih 1567/68³⁶ in 1568/69,³⁷ član notranjega sveta v letih 1569/70³⁸ in 1571/72,³⁹ nato je znova prišel v zunanji mestni svet v letih 1574/75⁴⁰ in v notranjega 1575/76.⁴¹ Leta 1569 je bil nadzornik mesa⁴² in porok za nadzornika kruharne.⁴³ Piero Andrian je bil poročen z Barbaro,⁴⁴ z njo je imel sinova Petra in Elijo. Piero Andrian je umrl v obdobju med 30. marcem 1586 in 14. avgustom 1587.⁴⁵ V protestantski mrliški knjigi ni navedbe njegovega pokopa, pač pa knjiga navaja, da je 22. februarja 1584 pokopan na pokopališču pri sv. Petru Andrej, sin Piera Andriana, in 4. septembra 1586 Hans, sin Elije Andriana. Na obeh pogrebih je imel pogrebni govor predikant Spindler, kar nam pojasnjuje pripadnost protestantizmu Andrianove družine.⁴⁶

Pierova vdova Barbara se je znova poročila z Lovrencem Maderlom, davčnim prejemnikom na Trgu v letih 1594/96, 1597/99, za njim pa je bil davčni prejemnik njegov pastorek Elija Andrian.⁴⁷ Dediči Piera Andriana so leta 1594 hoteli Andrianovo hišo na Trgu prodati Hansu Piccardu, a niso dobili dovoljenja za prodajo, ker so bili dolžni plačati davke, ker niso bili končani varuški obračuni in ker je bila hiša še obremenjena z dolgovi pri Juriju Tiffreerju in Gregorju Forstnerju.⁴⁸ Po smrti Piera Andriana je trgovina propadla in njegove naslednike srečujemo v drugih poklicih.

Sin Peter Andrian, ki se v zapisnikih mestnega sveta v letu 1602 navaja med dediči ljubljanskega meščana Singeritscha,⁴⁹ je bil leta 1610 skrbnik ljubljanske škofije.⁵⁰ V letih 1610-1633 je lastnik hiše v današnji Lingerjevi 3.⁵¹

Njegova žena Uršula, vdova po Hansu Saarnaglu, je v letih od 1634 do 1635 vodila pravdo z Andrejem Hrenom, deželnim svetnikom Kranjske in nečakom škofa Tomaža Hrena za vrnitev travnika in vrta na Prulah, ki ga je njen prvi mož zastavil Tomažu Hrenu za 132 gld 30 kr. Uršula je položila denar za odkup od zastave, toda Andrej Hren ga ni hotel sprejeti. Izgovarjal se je, da ima do zemljišča vso pravico, da je z zemljiščem imel izdatke, ker ga je izboljšal in ogradil. Pravdo je Andrej Hren zavlačeval s svojo in odvetnikovo osotnostjo.⁵² Še leta 1635 ni hotel odstopiti zemljišča, zato je mestni svet sklenil, da mora sprejeti zastavnino brez povrnitve stroškov, ki jih je imel z zemljiščem, na zemljišče pa dobi ustežno pravico.⁵³ Po sklepu vladarja pa je Andrej Hren obdržal zemljišče na Prulah in ga užival proti plačevanju činža.⁵⁴

Petrov brat Elija, leta 1599 davčni prejemnik na Trgu v Ljubljani,⁵⁵ je leta 1623 pravdnik v Gornjem Gradu.⁵⁶ Kakšno je bilo razmerje med Elijo in Lovrencem Andrianom, ni znano. Zadnje omenjeni je marca 1634 zaprosil mestni svet, da mu podaljša rok za odkup hiše in vrta. Ker se roka ni držal, je dobil ustežno pravico njegov sorodnik Hans Forest.⁵⁷ V istem letu zapisniki mestnega sveta navajajo Franca Elija iz Packensteina⁵⁸ ter leta 1536 istega in njegovega neimenovanega brata kot prodajalca hiše na Trgu pred špitalskimi vrati. Hišo sta prodala Jakobu Perdanu za 1600 gld.⁵⁹ To pa je zadnja vest o družini Andrian v mestnih sejnih zapisnikih.

³⁵ Cod I/12, 1575, fol. 22-23. Varuške zadeve še niso bile poravnane leta 1594, ko sta bila oba varuha že mrtva (Cod I/15, 1594, fol. 174, 189, 1595, fol. 192).

³⁶ Cod I/9, 1569, fol. 15', 30, 38, 41, 60', 63', 69, 75', 87', 102.

³⁷ Cod I/9, 1568, fol. 119, 119', 123, 140, 1569, fol. 160, 161', 164, 168, 170, 175', 183, 189, 196, 196', 215, 215', 228.

³⁸ Cod I/9, 1569, fol. 231', 232', 233', 235', 237', 240, 253. Cod I/10, 1570, fol. 16, 18, 20', 26', 63, 75', 77', 84.

³⁹ Cod I/11, 1571, fol. 140', 159, 162.

⁴⁰ Cod I/12, 1575, fol. 12', 45', 50', 64', 83', 84, 103, 121', 130, 134, 136.

⁴¹ Cod I/12, 1575, fol. 139', 141, 142, 144, 145, 153.

⁴² Cod I/9, 1569, fol. 229'.

⁴³ Cod I/9, 1569, fol. 246', 248.

⁴⁴ Cod XIII/5, 1586, knjiga prejemkov, fol. 69. Cod XIII/5, knjiga prejemkov 1586, fol. 57. 30. marca plača Piero Andrian mestu deske.

⁴⁵ Cod I/13, 1587, fol. 20. 14. avgusta je Piero Andriana naveden kot pokojni.

⁴⁶ AS 2, Stan. I, škatla 91, mrliška knjiga prve protestantske občine v Ljubljani 1578-1586.

⁴⁷ Cod I/18, 1601, fol. 182.

⁴⁸ Cod I/15, 1594, fol. 66', 67.

⁴⁹ Cod I/18, 1602, fol. 259.

⁵⁰ Cod XIII/2, 1610, knjiga izdatkov, fol. 28', 31'.

⁵¹ V. Fabjančič, Veliki trg, fol. 704.

⁵² Cod I/25, 1634, fol. 56', 80, 82, 82', 83, 86, 86' 88', 90', 92, 97, 97', 110', 125', 145', 185', 217'.

⁵³ Cod I/25, 1635, fol. 233, 233'.

⁵⁴ Cod I/25, 1635, fol. 288.

⁵⁵ Pododoval je očetovo hišo, danes Mestni trg 26, glej V. Fabjančič, Veliki trg, fol. 26.

⁵⁶ AS 2, Stan., I, škatla 478, str. 877.

⁵⁷ Cod I/25, 1634, fol. 28.

⁵⁸ Cod I/25, 1634, fol. 203 (grad Packenstein pri [martnem ob Paki]).

⁵⁹ Cod I/26, 1636, fol. 57.

SUMMARY

THE LJUBLJANA BOURGEOIS FAMILY ANDRIAN

Piero Andrian was among the Italian merchants who settled in Ljubljana during the first half of the 16th century. Born in Gandin, close to Bergamo, Piero Andrian stated in 1537 that he was a burger of Ljubljana, the city where he had taken up residence sometime between 1530 and 1534. He served several terms as a member of the external municipal council (1541-1542, 1543-1546 and 1547-1549), as the tax collector on the Square (1541 and 1544), and as the meat inspector (1544, 1545). Andrian had commercial relations with Hungarian and Croatian provinces and traded in cloth, linen, skins, spears, guns, iron, and sieves. He owned a house on the city square in Ljubljana. He and his wife Marta had five children: Veronika, Magdalena, Marta, Piero, and Helij. All were still under age when he made his last will in 1548. In this document he laid down how his assets should be managed after his death, and listed his debtors and his

creditors. Andrian's first-born, Piero, inherited his father's house and shop. During the decade from 1571 to 1581, Piero junior presumably owned the glass factory in front of the German gate on the other side of Gradaščica. He was a member of the external municipal council (1567-1569, 1574-1576), as well as the internal municipal council (1569-1570, 1571-1572, and 1575-1576). He also performed the function of a meat inspector in 1569. He was a protestant and married Barbara, who bore him two sons, Peter and Elija. Piero's widow Barbara remarried a man called Lovrenc Maderl. After Piero Andrian's death, the business fell into ruins. His son Peter, who married Ursula, Hans Saarnagl's widow, was the caretaker of the Ljubljana diocese in 1602. Piero's second son, Elija was a tax collector on the Ljubljana Square in 1599 and a lawyer in Gornji Grad in 1623. In 1636, Franc Elija zu Packenstein is mentioned as selling a house on the Square in Ljubljana, together with a non-identified brother. This is the last mention of the Adrian family in Ljubljana.